

Stichting Lezen

Een gesprek met directeur Majo de Saedeleer

Julie Hendrickx

Wat is de opdracht van Stichting Lezen?

In de statuten en de beheersovereenkomst van Stichting Lezen staat dat de vereniging 'een beter lees klimaat' moet bewerkstelligen. Diezelfde terminologie komt ook voor in de oprichtingsakte van de Nederlandse Stichting Lezen, die model stond voor de Vlaamse Stichting Lezen. Voor de Vlaamse vereniging werd er voor alle duidelijkheid ook nog aan toegevoegd dat we ervoor moeten zorgen dat mensen meer en beter gaan lezen. Dat houdt in dat we ons net zo goed tot kinderen en jeugd richten als tot volwassenen. Dit is ook het verschil met de Nederlandse Stichting die een bovengrens van 18 jaar aanhoudt. Maar lezen is niet alleen iets voor kinderen; als zij geen enthousiast lezende volwassenen zien, dan mist alle leesbevordering haar overtuigingskracht. Kinderen hebben positieve rolmodellen nodig. Je leert immers van wie je bewondert en ouders en leerkrachten zijn de eerste idolen van kinderen.

Hoe vullen jullie die opdracht in?

Ook de invulling is grotendeels aangegeven in diezelfde statuten en beheersovereenkomst. Het betreft hier het opzetten van projecten in samenwerking met diverse partners, onderzoek stimuleren, een vakbibliotheek uitbouwen, een internationaal netwerk ontwikkelen, auteurslezingen coördineren, etc. Op deze manier kan Stichting Lezen gestalte geven aan haar opdracht om het aanspreekpunt voor leesbevordering te zijn voor de overheid en het publiek.

Bibliotheekmiddens kennen ons ongetwijfeld het beste van onze leesbevorderingsprojecten. Sommige ervan hadden al naam en weerklank vóór Stichting Lezen in 2002 werd opgericht. Een van de oudste projecten is de Kinder- en Jeugdjury en een ander project met een lange staat van dienst is de Jeugdboekenweek. De namen van sommige projecten mogen dan wel al jaren meegaan, toch zijn ze sinds hun start altijd weer bijgestuurd en verder uitgebouwd. Nieuwere campagnes zoals de Voorleesweek en Fahrenheit451 werden eind jaren negentig door het Nationaal Centrum voor Jeugdliteratuur

(NCJ) opgestart. Dat instituut was sinds het midden van de jaren tachtig de gangmaker voor belangrijke leesbevorderingsinitiatieven. Toen voormalig minister van Cultuur Bert Anciaux in 2002 Stichting Lezen oprichtte, veranderde die rol en 'verloor' het NCJ de leesbevorderende opdracht — en daarmee ook veel van zijn zichtbaarheid — aan Stichting Lezen. Na een aantal moeilijke jaren werd het NCJ — nu Focuspunt Jeugdliteratuur — uiteindelijk toegevoegd aan Stichting Lezen. Op deze manier zitten de kennis van jeugdliteratuur en de praktijk van de leesbevordering onder één dak. Beide verenigingen zijn blij met die ontwikkeling: de basis voor de leesbevorderingsprojecten is versterkt en de toegang tot de unieke vakbibliotheek en het documentatiecentrum blijft gegarandeerd.

Van al onze activiteiten zijn de leesbevorderingsprojecten het meest zichtbaar, maar we doen meer. Veel werk is immers verborgen: advies en informatie verlenen aan andere verenigingen en studenten, werken aan de deskundigheid inzake jeugdliteratuur en leesbevordering van (aanstaande) leraren en andere professionals, het verspreiden van sites en inspiratielijsten voor specifieke groepen lezers, nadenken over strategieën en synergie, enzovoort.

Welke evoluties bemerken jullie inzake lezen en leesbevordering?

Er wordt geklaagd dat mensen minder zouden lezen dan vroeger, maar is dat waar? In ieder geval ziet ons leven er anders uit dan een paar decennia geleden. Zoals altijd wordt er het meest van al gemopperd over de jeugd die niet meer zou willen lezen. Toegegeven, elk van ons gaat door periodes waarin we minder lezen. Zelfs kinderen die veel gelezen hebben, laten boeken vaak liggen in hun puberteit. In die levensfase verkeren ze liever in het gezelschap van hun vrienden dan dat ze zich afzonderen met een boek. En jonge volwassenen die tegelijk een relatie en een carrière uitbouwen, soms nog bijschieten of al een jong gezin hebben, vinden over het algemeen niet de rust om veel te lezen 'voor hun plezier'. Wij horen mensen heel vaak zeggen dat

Foto: Ivo Hendrickx.

DE KJV IN DE BIB: VOOR WIE GRAAG LEEST.

De bibliotheek is dé plek waar overtuigde lezers elkaar ontmoeten, waar je die lezers kan aanspreken en hun leesleven verrijken. Voor kinderen en jongeren tussen 4 en 16 jaar die graag lezen is er de Kinder- en Jeugdjury Vlaanderen (KJV). Juryleden lezen tien heel verschillende boeken, bespreken en beoordelen ze. Op die manier ontdekken de juryleden nieuwe schrijvers, verhalen en genres en vinden ze de boeken die echt bij hen passen.

Voor een bibliotheek betekent meedoen met de KJV persoonlijk contact met enthousiaste lezers, praten over boeken en over lezen. Hoe je dat concreet aanpakt, bepaal je zelf — afhankelijk van de tijd en de (financiële) ruimte die je hebt: je kan de boeken aan de juryleden bezorgen, hun stemmen verzamelen en af en toe polsen naar wat ze van de boeken vinden. Wil je meer, dan kan je leesgroepen organiseren. Dan komen de juryleden samen met (vrijwillige) begeleiders om te praten over de boeken. Stichting Lezen staat je bij met raad en daad en biedt als eerste hulp een uitgebreide handleiding aan op <http://www.kjv.be>.

7016 juryleden doen al mee en er is plaats voor (veel) meer.

Meer weten

<http://www.kjv.be>, klik op 'Voor begeleiders', klik op 'Handboek'

ze lezen tijdens hun vakantie. Dat betekent in ieder geval dat ze lezen in verband brengen met iets fijns, met tijd voor jezelf hebben, kiezen wat je doet, ontspannen en vrij zijn. Zo'n positieve associatie is pure winst.

Een andere hoopgevende vaststelling is dat er een groeiende belangstelling is voor auteurs, literaire manifestaties, leesbevorderingsinitiatieven en boeken in de media.

Ik wil niet beweren dat de boekensector op dit moment zijn grootste bloei beleeft, daarvoor is de markt te onzeker. Men gokt op een zeer breed titelaanbod en ondertussen houdt men angstig de allesbepalende bestsellerlijsten in het vizier. Er ontstaat onrust bij nieuws over digitale ontwikkelingen en er wordt aarzelend geïnvesteerd in de nieuwe dragers. Of niet? Of voorlopig niet? En te vaak wordt vergeten dat je nog heel goed vertrouwd moet zijn met het 'oude' lezen om maximaal gebruik te kunnen maken van de 'nieuwe' media. Hierbij zou de grootste zorg moeten gaan naar de veel te grote aantallen mensen die niet of onvoldoende kunnen lezen, die omwille van (kans-)armoede uit de pas raken bij de normaal geachte voortgang van de maatschappij en de zogenaamde revoluties al helemaal niet kunnen bijbenen. Er klinken alarmkreten vanuit het onderwijs en de welzijnszorg, ook vanuit de economie. De problemen zijn bekend maar er is onvoldoende daadkracht en besef dat er problemen zijn die prioriteit moeten krijgen vanuit een toekomstperspectief. Ondanks de beperkte middelen.

Hoe speelt Stichting Lezen hier op in met haar projecten?

In de eerste plaats door in te zetten op de vroege omgang met boeken in het gezin. Op een moment dat ouders nog al het mogelijke willen doen om hun kindje de allerbeste kansen te geven, brengt Stichting Lezen boeken onder de aandacht in jonge gezinnen. Niet om bolleboosjes te kweken, maar wel omdat taalontwikkeling een belangrijke sleutel is voor ontwikkeling en schoolsucces. Met behulp van boeken, van versjes en verhalen, van liedjes wordt die ontwikkeling gestimuleerd op een natuurlijke manier, moeiteloos en speels. Omdat dit vroege 'lezen' niet voor alle ouders en kinderen even moeiteloos gaat, hopen we door een intense samenwerking met Kind en Gezin ook die ouders te bereiken die een extra steuntje nodig hebben. Met ons project De Weddenschap hebben we dan weer een deur kunnen openen naar taalarme

leeringen in het beroeps- en technisch onderwijs.

Jullie willen meer mensen aan het lezen brengen maar primeert leesplezier of de kwaliteit van het boek dat gelezen wordt?

Wij willen mensen op jonge leeftijd positieve leeservaringen bezorgen want vroege ervaringen zijn diegene die een leven lang van tel blijven.

Natuurlijk bestaat er niet zoiets als 'de gemiddelde lezer'. Verschillende mensen zullen dus altijd verschillende keuzes maken, gestoeld op hun vorming, hun stemming van het moment, hun ervaringen... Daaruit volgt een voorkeur voor bepaalde genres en bepaalde verwachtingen van je lectuur: verbreding van je wereldbeeld of bevestiging ervan, herkenning of verrassing, troost of bevraging, noem maar op. Dat zijn keuzes die een lezer zelf maakt. Daar staat tegenover dat je niet kunt houden van wat je niet kent. Als leesbemiddelaar is dit je actierrein. Het is heerlijk om te zien hoe lezers via onze keuzelijsten of onze tips soms een boek op het spoor komen dat meer is dan een aangenaam tijdverdrijf: een tekst die aan de ribben blijft plakken, in het hoofd blijft spoken, dat inspireert.

Wat is de rol van openbare bibliotheken hierin?

Zij zijn de grootste verleiders natuurlijk. Zij hebben er letterlijk alles voor in huis: die grote schatkamer met haar haast eindeloze variëteit. Wat wij als leesbevooreraars met bibliotheekmedewerkers delen is dat we allemaal aan dit vak zijn begonnen vanuit een overstelpende boekenliefde. Het zou mooi zijn als bibliotheekmedewerkers datgene mogen en kunnen doen wat hen voor dit beroep heeft doen kiezen: mensen en boeken samenbrengen. Bijvoorbeeld door op elke pc in de jeugdafdeling het adres van de boekenzoeker-site te hangen. Of met boekenhoeken voor zeer jonge kinderen en hun ouders waar gezellig gezongen, verteld en gelezen kan worden.

Als bibliotheken niet alleen zouden afgekeurd worden op het aantal boeken dat ze uitlenen, dan ontstaat er meer tijd om met lezers te praten. Bijvoorbeeld in leesgroepen van de Kinder- en Jeugdjury. Laten we ook eens samen nadenken hoe we van de bibliotheek een aantrekkelijke plek voor die zoekende adolescenten kunnen maken. Er valt zoveel te wensen als je van boeken houdt en die liefde wil delen. ■

DE WEDDENSCHAP IN DE BIB: EERSTE HULP BIJ AARZELENDE LEZERS

Ook aarzelende lezers hebben recht op een positieve leeservaring! Daarom organiseert Stichting Lezen De Weddenschap. In die leesbevorderingscampagne dagen drie Bekende Vlamingen vijftienplussers in de tweede en derde graad van het beroeps- en technisch onderwijs uit om drie boeken te lezen in zes maanden tijd. Dit jaar loopt de campagne van 6 oktober 2010 tot en met 6 april 2011. Leerlingen kunnen individueel deelnemen, maar wie met de hele klas deelneemt, maakt kans om een Bekende Lezer op bezoek te krijgen.

De Weddenschap speelt zich vooral af in een scholencontext. Toch kunnen bibliotheken een belangrijke rol spelen in De Weddenschap: wanneer school en bibliotheek hand in hand gaan, werpt de campagne meer vruchten af! Maak een thematafel rond De Weddenschap, maak van <http://www.boekenzoeker.org> — een boekenadviesite op maat van jongeren — de startpagina van de computer op de jongerenafdeling, spreek leerkrachten Nederlands van scholen in je buurt aan, trek met een boekenkoffer naar de klas, of organiseer je eigen prijsuitreiking. Alle inspiratie voor een geslaagde weddenschap in de bib vind je verzameld in de gratis downloadbare handleiding bij De Weddenschap.

Meer weten?

- <http://www.deweddenschap.be>
 - voor jongeren die aan De Weddenschap willen deelnemen.
- <http://www.fahrenheit451.be/deweddenschap>
 - alle info over De Weddenschap voor bibliotheekmedewerkers en leerkrachten.
 - hier vind je de handleiding bij De Weddenschap met extra inspiratie voor bibliotheekmedewerkers.
- <http://www.boekenzoeker.org>